

TÍÐARGREIN

Tórbjørn Jacobsen Jóannes Eidesgaard Hans Pauli Strøm Hergeir Nielsen Jógvan Sundstein

Fyrrverandi politikarar skriva upp á skift Tíðargreinar til vikuskiftisblaðið.

Hans Pauli Strøm
Fyrrverandi løgtings- og landsstýrismaður
fyri Javnaðarflokkin

Avbjóðingin yvir øllum er fráflytingin av ungum ættarliðum

Síðstu 8 árin hava vit mist útvið 2.000 fólki í bestu ungdomsárum. Kanska eru tey blivin eini 2.300, tá hetta árið er farið. Tað eru ungar kvinnur og menn, sum á hvørjum ári í stórum tali fara av landinum, serliga í lestrarørindum. Stórir partur flytir ikki heimaftur.

Burðaravlopið – tað sum skal skapa fólkaøksturin – er samstundis minkað niður í tað lægsta í 125 ár, og munar nú bara upp móti góðari helvt av fráflytingini. Tí er fólkatálið nú farið at minka á fjórða ári. Tað fer áhaldandi at minka, um landsins myndugleikar ikki taka sær um reiggj.

Samfelagið skeiklast á grundini. Sjónskt er hvussu fráflytingin og lækkandi burðartalið seinastu 8 árin hefur skeiklað framtíðargrundarlagið undir samfelagnum. Sum fyrra myndin vísir, hava vit havt eina stóra fólkaþinning av øllum ungum ættarliðum undir 40 ár, og hinvegin ein fólkaøkstur av teim eldru, serliga yvir 60 ár. Tað er minkað stívlaga 2.100 av teim ungu og vaksið tilsvandi av teim eldru. Hetta er ongin prognosa. Hetta ER longu hent – bara tey síðstu 8 árin. Og tykist at halda fram.

Næsta myndin er ikki ein framskriving, men vísir hvat kann henda, um núverandi gongdin heldur fram. Her er fortreytin, at fráflytingin er 20% minni enn síðstu 8 árin, og burðartalið ikki heilt so lágt, sum tendensurin annars er. Undir hesum fyrirreytum hevði fólkatálið minkað við meir enn 5.000 fólki fram til 2048. Og avbronglaða fólkasamansetingin millum aldursbólkarar hevði verið sum á myndini.

Nakrir tankar um atvoldir

Tað er ongin gransking, sum lýsir orsökirnar til hesi hættisligu demografisku útlitini, ella tíansheldur geva nakað boð upp á, hvat kann gerast fyri at venda gongdini. Eg loyvi mær kortini at seta nakrar tankar fram um

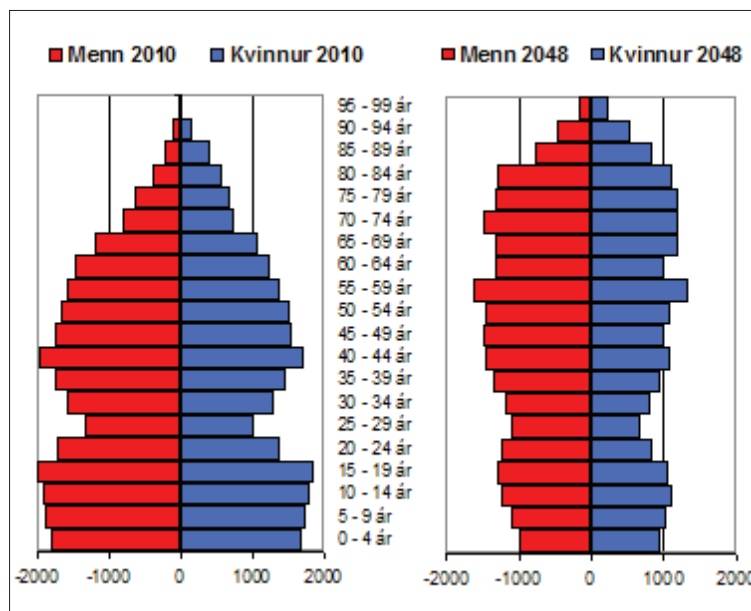
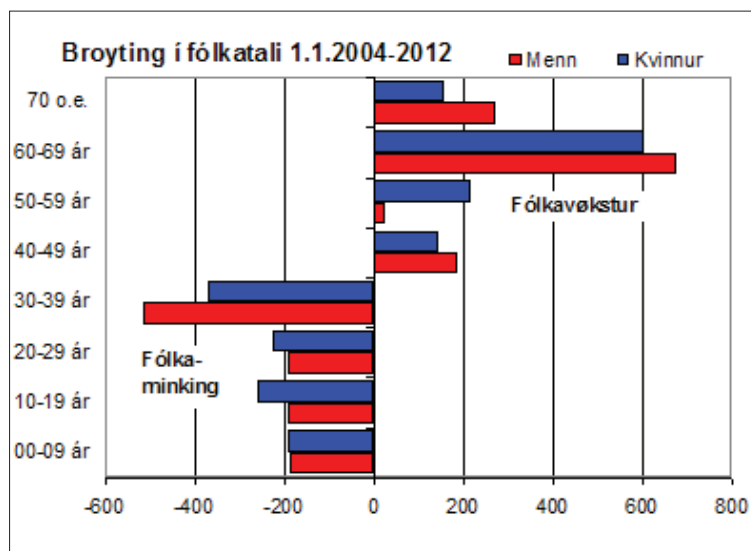
møguligar atvoldir, og hvat kann gerast, serliga við atlit til vantandi afturflytingina av tí unga fólkinum.

- Bara tann veruleikin, at Føroyar eru eitt mikrostøddar útjádarsamfelag í einum globaliseraðum heimi, gevur okkum stór handikapp í kappingini um ungu ættarliðini – ikki minst tá tey samstundis hava fría og ómakaleysa atgongd til norðurlendsku grannarnar, ið eru lond á hægsta menningarlaga stigi.
- Sum pinkuland hava vit eisini so lítlan arbeiðsmarknað við avmarkaðum útboði av fjølbroyttum starvsmøguleikum.
- Av somu orsök eru eisini møguleikarnir fyri fjølbroyttum hægri útbúgvingum her á landi sera avmarkaðir.
- Okkara siðbundna vinnulív hevur ov fáar og smáar vitanartungar vinnur við attraktivum starvsmøguleikum.
- Øll eru vitandi um, at vantandi bústaðarpolitiskt fjølbroytni er ein av stóru forðingunum fyri afturflyting.
- Somuleiðis at húsarhalds kostnaðarstøðið er ovurhøgt, eini 15% hægri enn í grannalandinum, har lónirnar eru eini 20% hægri.
- Í okkara pinkusamfelag er sera avmarkaður urbanitetur ella møguleikar fyri tí mentunar- og frítíðarlívi, ið eyðkennir storbýarlívið og er blivin ein partur av lívsstílinum hjá útisetunum.
- At enda skerst ikki burtur, at í Føroyum ræður ein konservativur og traditionalistiskur lívsformur, domineraður av patriarkalskum og átrúnaðarlíggum virðum, og sum kann vera í beinleiðis mótstrið til

modernaðan lívshátt hjá ungu ættarliðunum.

Nakrir tankar um hvat kann gerast: Um útbúgving, vinnu og arbeiðsmarknað

- Týðningarmesta átakið er ein stórtøkin uppraðfesting av hægri útbúgvingum við tilknýttari fróðskapar- og vinnugransking, sum einasti háttur at fáa nýggjar vitanarvinnur at spíra, mennast og breiðka inntøkuskapandi grundarlagið.
- Fyritreytin fyri at fáa fult gagn av slíkari raðfesting, er at byggja nýtt universitet til tess at savna víðspjaddar bygningar, barakkir og hissini leigumál í ein kraftmiklan miðdepil fyri lærdóm, hægstu fakligu vitan, innovatión og gransking í Føroyum
- Av størsta týðningi eru eisini ilógur í verandi arbeiðsmegina á virkjum og stovnum:
 - Í staðin fyri tilvildarlig skeið, sum nøkur fá arbeiðspláss kunnu bjóða, má setast á stovn ein sentral skipan fyri eftirútbúgvingar og lívlanga læring. Tað er als ikki kappingarført at bjóða fólki heim til eitt starv, har møguleikar ikki eru fyri framhaldandi viðlíkahaldi og menning av tí fakligu førleikanum.
 - Arbeiðsmarknaðardepil sum trípartasamstarv millum vinnufeløg, fakfeløg og landið, m.a. til at fyriskipa og figgja ein menningargrunn fyri førleikagevandi arbeiðsmarknaðarútbúgvingum, so arbeiðsfólk kunnu flyta seg úr ótrygghum, ófaklærdum og far-

andi vinnum til framkomandi førleikakrevjandi vinnur.

- Sonevnd "Ísbrótaraskipan" at stuðla og eggja til starvsetan av fólki við hægri útbúgvingum í vinnuligum fyrirkomum í eina royndartíð. Hetta er roynd skipan uttanlands, sum hevur prógvað, at tað ber til at "bróta ísinn" millum leiðslur í smáum fyrirkomum og fólki við akademiskum ella øðrum høgum útbúgvingum – og at tað hevur lyft og ment fyrirkomurnar og økt um inntøkuskapandi virksemd

Um familju- og húsarhaldsumstøður

- Eitt ítøkiligt og sterkt familju-, javnstøðu- og arbeiðsmarknaðarpolitiskt átak, sum beinanvegin eigur at kunna gera mun í burðartalinum, og eisini til tess at fáa ungar útisetar til at venda heimaftur, er at víðka barnburðarfarloyvi úr hálvum til eitt heilt ár, so sum gjørt er í Íslandi, har ein partur burturav skal vera til